

POSTANOWIENIE

Dnia 26 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania A. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Koszalinie
o jednorazowe odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 czerwca 2024 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie
z dnia 18 listopada 2022 r., sygn. akt IV Ua 19/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującej się kwotę 240 zł (słownie: dwieście czterdzieści złotych) wraz z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 listopada 2022 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie w sprawie z odwołania A. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Koszalinie w przedmiocie jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy T. W., na skutek apelacji odwołującego się od wyroku Sądu Rejonowego w Koszalinie z dnia 27 lipca 2022 r., (którym oddalono odwołanie), zmienił orzeczenie

z punktu 1 sentencji zaskarżonego wyroku, a w konsekwencji - zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Koszalinie z dnia 20 lipca 2020 r. przyznając A. W. jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy, którego doznał jej mąż T. W. w dniu 7 lutego 2020 r. w kwocie 93 015 zł (pkt II) i orzekł o kosztach postępowania (pkt III, zmieniony następnie w wyniku zażalenia postanowieniem z dnia 13 stycznia 2023 r.).

Organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości skargą kasacyjną.

Oparł skargę kasacyjną na podstawie naruszenia prawa materialnego:

1) art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U z 2022 r., poz. 2189; dalej ustawa wypadkowa), przez błędną, niedozwoloną w judykaturze ubezpieczeń społecznych wykładnię (tj. wykładnię opartą tylko na zasadach współżycia społecznego - tu zwrot: interpretacja przepisów „słuszna i sprawiedliwa”, ukierunkowaną tylko na „skompensowanie potrzeby wynikającej z utraty osoby bliskiej”) polegającą na przyjęciu, iż do uznania zdarzenia za wypadek przy pracy wystarczające jest, aby samoistna przyczyna wypadku (w sprawie zdarzeniem była utrata kontroli nad pojazdem i zjazd z drogi) tkwiąca w organizmie poszkodowanego (w sprawie przyczyną był proces chorobowy tkwiący w organizmie poszkodowanego), która doprowadziła do urazu w postaci zawału serca, dopiero następnie doprowadziła do kontaktu z przeszkodą, która mogłaby stanowić przyczynę zewnętrzną wypadku (tu za przyczynę sąd uznał uderzenie w drzewo), ponieważ skutkowałą śmiercią, co w konsekwencji przesądziło o zaistnieniu wypadku przy pracy i uzasadniało przyznanie prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu śmierci w związku z wypadkiem przy pracy,

2) art. 12 ust. 5 w związku z art. 14 ust. 6 i ust. 1 ustawy wypadkowej i z obwieszeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwoty jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej z dnia 3 marca 2020 r. (M.P. z 2020 r., poz. 279), przez niezastosowanie i przyjęcie, iż A.W. jako małżonce zmarłego w wyniku wypadku przy pracy ubezpieczonego przysługuje jednorazowe odszkodowanie według wartości na dzień wydania wyroku przez Sąd drugiej instancji, tj. w kwocie 93 015 zł, podczas gdy prawidłowe

zastosowanie wymienionych regulacji skutkuje przyjęciem, iż wartość jednorazowego odszkodowania powinna być ustalana według daty wydania decyzji, czyli w przedmiotowej sprawie według wartości na dzień 20 lipca 2020 r. - w wysokości 88 527 zł.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, orzeczenie na podstawie art. 415 k.p.c. o zwrocie przez ubezpieczoną spełnionego przez organ rentowy świadczenia - wypłaconego jednorazowego odszkodowania, rozstrzygnięcie o kosztach postępowania, w tym o kosztach zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że wnosi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie w sprawie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz z uwagi na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Skarżący podniósł, że potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości odnosi się do art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy wypadkowej. Wątpliwości dotyczą w jego ocenie interpretacji pojęcia „przyczyny zewnętrznej powodującej uraz lub śmierć” i pojęcia „zdarzenie, które nastąpiło w związku z pracą”, mających rozstrzygające znaczenie dla uprawnień do jednorazowego odszkodowania, a konkretnie tego, czy do uznania zdarzenia za wypadek przy pracy konieczne jest, aby do zdarzenia doszło nagle, w związku z pracą i z powodu konkretnej przyczyny zewnętrznej powodującej uraz lub śmierć, przy czym warunki musiałyby być spełnione łącznie i jednocześnie, czy też wystarczające jest, że do urazu lub śmierci dojdzie w wyniku zadziałania przyczyny zewnętrznej już po incydencie wypadkowym, w następstwie ciągu wydarzeń zaistniałych już po zakończeniu zdarzenia pierwotnego wywołanego przyczyną wewnętrzną - kondycją organizmu, niezwiązanego z wykonywaną pracą i niewynikającego z przyczyny tkwiącej w otoczeniu, z zadziałania sił przyrody itp.

Skarżący powołał się również na oczywistą zasadność skargi, wynikającą z rażącego naruszenia prawa materialnego - art. 12 ust. 5 w związku z art. 14 ust. 6 i ust. 1 ustawy wypadkowej i w zastosowaniu z obwieszeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwoty jednorazowych

odszkodowań z tytułu wypadku pracy lub choroby zawodowej z dnia 3 marca 2020 r., przez błędne wywiedzenie, że wartość jednorazowego odszkodowania ustala się według wartości na dzień wydania orzeczenia przez Sąd Okręgowy rozpatrujący odwołanie, podczas gdy z wymienionej regulacji wprost wynika, iż jednorazowe odszkodowanie przysługuje według stawek - wartości na dzień wydania decyzji w sprawie jednorazowego odszkodowania, a więc w przedmiotowej sprawie jednorazowe odszkodowanie przysługuje w kwocie według wartości na dzień 20 lipca 2020 r. czyli w wysokości 88 527 zł zgodnie z obwieszczeniem.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca się wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juredykcyjnej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, LEX nr 2508113; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). Konieczne jest wykazanie przez skarżącego, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, wyjaśnienie na czym one polegają, ich uzasadnienie, a także wskazanie rozbieżnych wariantów interpretacyjnych, z odwołaniem się do dotychczasowych poglądów orzecznictwa i dostępnego piśmiennictwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, LEX nr 2497706), a w szczególności przytoczenie i poddanie analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319).

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście

uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

W sprawie chybiona jest teza o potrzebie wykładni przepisów. W okolicznościach sprawy to nie doznany zawał serca skutkował śmiercią poszkodowanego, lecz bezpośrednią przyczyną śmierci było uderzenie w drzewo i doznane na jego skutek obrażenia głowy, jak stwierdzone zostało to w opinii biegłego. Zatem sygnalizowane w tym zakresie wątpliwości interpretacyjne, zostały dostrzeżone i już wyjaśnione przez Sąd Najwyższy. Wskazać w tym zakresie można chociażby na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2013 r., I UK 505/12, (OSNP 2014 nr 2, poz. 27), w którym stwierdzono, że śmierć pracownika podczas wykonywania w czasie pracy zwykłych czynności, wskutek urazów doznanych w wyniku upadku z wysokości spowodowanego atakiem padaczki, jest wypadkiem przy pracy w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy wypadkowej. Wskazano w nim, że uszkodzenie ciała - w sytuacji, gdy nastąpiło na tle stwierdzonych u pracownika schorzeń samoistnych - nie wyłącza samo przez się możliwości uznania zdarzenia za wypadek przy pracy, jeżeli w stanie faktycznym ujawniłyby się przyczyny o charakterze zewnętrznym, z którymi określony skutek pozostaje w związku, np. potknięcie się chorego pracownika o nierówności chodnika (wyrok z dnia 24 października 1978 r., III URN 26/78, OSNCP 1979 nr 6, poz. 128, NP 1981 nr 3, s. 155). Do uznania zdarzenia za wypadek przy pracy w razie zbiegu przyczyny zewnętrznej z przyczyną wewnętrzną wystarczy więc wykluczenie, że bez tego

czynnika zewnętrznego nie doszłoby do skutku w postaci uszczerbku na zdrowiu (wyrok z dnia 4 maja 1984 r., II PRN 6/84, Służba Pracownicza 1985 nr 1, s. 28). Z tego względu w braku dowodów, że rolnik, który przy zrywaniu owoców spadł z drzewa, chorował na zaburzenia równowagi ze skłonnością do omdleń, nie można wyłączyć istnienia zewnętrznej przyczyny wypadku przy pracy w gospodarstwie rolnym (wyrok z dnia 30 lipca 1997 r., II UKN 91/97, OSNAPIUS 1998 nr 11, poz. 344). Nawet, gdy źródłem nagłego zdarzenia była choroba, to należy uwzględnić przyczynę dodatkową, zewnętrzną, pochodzącą ze sfery zagrożenia pracą i przyjąć, że ta właśnie przyczyna spowodowała uraz. Uraz doznany w wyniku nagłego zdarzenia spowodowanego epileptyczną utratą świadomości w miejscu pracy może być poczytany za spowodowany przyczyną zewnętrzną, jeżeli warunki pracy wywarły wpływ na jego rozmiar, przykładowo w sytuacji, gdy podczas upadku z powodu utraty przytomności pracownik stracił rękę urwaną przez maszynę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2007 r., I UK 205/07, OSNP 2008 nr 23-24, poz. 361). Według tej reguły uznaje się za wypadek przy pracy upadek pracownika na skutek utraty przytomności wynikającej ze skłonności do omdleń, gdy doznanie urazu następuje wskutek uderzenia o twarde podłoże lub upadku z wysokości (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 stycznia 1977 r., III PRN 47/76, PiZS 1977 nr 1, s. 44; z dnia 14 września 1977 r., III PRN 30/77, Służba Pracownicza 1978 nr 2, s. 34). W takich przypadkach przyczyną sprawczą doznanych uszkodzeń ciała pracownika jest nie tylko sam atak choroby powodujący utratę przytomności, lecz czynnik zewnętrzny, którego wystąpienie powoduje uraz. Taką wykładnię przyjmuje Sąd Najwyższy, kwalifikując jako wypadek przy pracy (w drodze do/z pracy) uderzenie poruszającym się samochodem w przeszkodę. Wystarczające do przyjęcia, że w danym przypadku zaistniała przyczyna zewnętrzna jest ustalenie, że uraz powstał na skutek zjechania pojazdu z drogi i uderzenia w betonowy przepust, choć przyczyną zdarzenia było zaślabnięcie bądź zaśnięcie kierowcy (wyrok z dnia 27 kwietnia 2009 r., I UK 336/08, Monitor Prawa Pracy 2009 nr 8, s. 439).

W najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego dostrzec można wyrok z dnia 22 maja 2024 r., III PSKP 8/24, w którego stanie faktycznym urazy poszkodowanego doznane były w wyniku zjechania pojazdu (betoniarki) do rowu i

wywróceniem się tego pojazdu. Stwierdzono w nim, że zewnętrzną przyczyną wypadku przy pracy jest zjechanie ciężarówki do rowu, a nie okoliczności, w jakich ciężarówka ta była prowadzona przez pracownika ani przyczyny samego wypadku komunikacyjnego. W świetle art. 3 ust. 1 ustawy wypadkowej do uznania zdarzenia za wypadek przy pracy koniecznym jest, aby uraz (śmierć) pracownika był skutkiem zdarzenia wywołanego przyczyną zewnętrzną, a taką przyczyną w okolicznościach tamtej sprawy było zjechanie samochodu-betoniarki do rowu i jego wywrócenie na prawy bok. Nie są zatem istotne z punktu widzenia powyższej definicji wypadku przy pracy przyczyny, które wystąpiły wcześniej, uruchamiając cały łańcuch przyczynowy, w tym to co było przyczyną samego zjechania pojazdu, które teoretycznie mogło być wywołane różnymi przyczynami wewnętrznymi lub zewnętrznymi (np. zasłabnięcie kierującego, jego niebezpieczny manewr, usterka pojazdu, manewr innego użytkownika drogi itd.). Nie jest zatem istotne poszukiwanie poprzedzających tę przyczynę dalszych przyczyn, bo nawet ich zidentyfikowanie nie doprowadziłoby do pozbawienia całego zdarzenia cech wypadku przy pracy.

Brak jest również oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w wyżej wskazanym rozumieniu. Odnosząc się do podnoszonej argumentacji wskazać można, że Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie przyjmuje, że dla określenia wysokości jednorazowego odszkodowania należnego członkom rodziny pracownika zmarłego w związku z wypadkiem przy pracy miarodajna jest data uprawomocnienia się orzeczenia ustalającego taki związek (por. wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 1996 r., II PRN 12/95, OSNAPiUS 1996 nr 13, poz. 183 oraz powołany tam wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 1993 r., II PRN 4/93) (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2023 r., III USK 60/23, LEX nr 3645286).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[a!]

